

Asia: VN/33260/2024

## **Lausuntopyyntö työryhmän mietinnöstä; Ihmiskauppadirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpano**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **1. Huomiot rikoslain 25 luvun 3 §:ään ehdotettavasta muutoksesta (sijaissynnyttäjäksi saattamista koskevan teon tarkoituksen lisääminen ihmiskauppaa koskevaan pykälään)**

Kannatamme ehdotusta, että ihmiskauppaa koskevaan säännökseen lisätään yhdeksi teon tarkoitukseksi saattaminen sijaissynnyttäjäksi.

Sijaissynnyttäjäksi saattaminen tulisi voimassa olevan lain mukaan todennäköisesti tuomituksi ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin saattamisena. Säännöksen soveltuminen sijaissynnyttäjätilanteisiin on kuitenkin jossain määrin epäselvää, joten selvyyden vuoksi on hyvä tehdä tätä koskeva lisäys teon tarkoituksiin.

#### **2. Huomiot rikoslain 25 lukuun ehdotettavasta uudesta kriminalisoinnista (ehdotettava uusi 3 d §: ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö)**

**a) Rangaistavuuden ala**

**b) Rangaistusasteikko**

**c) Muut huomiot**

Kriminalisointi perustuu ihmiskauppadirektiivin muutosdirektiiviin, jossa valtioita veloitetaan säätämään mainittu toiminta rangaistavaksi. Sen vuoksi säännös on perusteltu. Säännökseen liittyy kuitenkin ongelmia.

A) Ehdotettu rikos on tarkoitettu rangaistavaksi vain tahallisuutena, mikä on perusteltua. Tahallisuuden näyttäminen saattaa useinkin olla vaikeaa. Vaarana on, että tämän säännöksen soveltaminen jäisi yhtä vähäiseksi kuin seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö. Toisaalta pelkkä kriminalisointi voisi toimia ennalta ehkäisevässä tarkoituksessa.

B) Mietinnössä todetaan, että säännöksen soveltamisalaan kuuluisi esimerkiksi sekä pitkäaikainen ja suunnitelmallinen pakkotyötä koskevan ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö että pistemäisiä säännöksessä tarkoitettuja hyväksikäyttötekoja. 1 vuoden maksimirangaistus on varsin lievä pitkäaikaisesta ja suunnitelmallisesta toisen hyväksikäytöstä.

C) Haasteeksi nousee todennäköisesti sama kuin seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttörikoksen osalta eli mahdollisia asiakkaita eli hyväksikäyttäjiä saattaa olla satoja. Satojen, pääasiassa sakkorangaistuksella sovitettavissa olevien, tekojen selvittäminen, veisi käytännössä kaikki resurssit itse ihmiskaupparikoksen tutkinnasta. Myös kaikille epäillyille tulisi antaa vastakuulustelumahdollisuus, jotta asianomistajan kuulemistallennetta voitaisiin käyttää todisteena.

### **3. Huomiot rikoslain 25 luvun 10 §:ään ehdotettavasta muutoksesta (ehdotettavaa uutta ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä koskevaa kriminalisointia koskeva lisäys oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamisalaan)**

-

### **4. Huomiot pakkokeinolakiin ja poliisilakiin ehdotettavista muutoksista**

-

### **5. Huomiot oikeudenkäymiskaareen ja esitutkintalakiin ehdotettavista muutoksista**

Ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytön asianomistajan kuulustelusta esitutkinnassa tehtyä ääni- ja kuvatallennetta on voitava käyttää tuomioistuimessa todisteena samoin ehdoin kuin ihmiskaupan uhrin kertomusta.

Käytännössä ihmiskaupparikosta sekä hyväksikäyttörikosta tutkitaan ja käsitellään kokonaisuutena esitutkinnassa sekä oikeudenkäynnissä, joten tallennetta tulee voida hyödyntää koko oikeudenkäynnissä. Uhri on haavoittuvassa asemassa rikosnimikkeestä riippumatta, joten tallenteen käyttö tulee olla mahdollista myös hyväksikäyttörikoksen osalta.

### **6. Huomiot ihmiskauppadirektiivin muutosdirektiivin säännöksistä, joiden ei mietinnössä katsota edellyttävän lainsäädäntömuutoksia**

#### **a) 11 artikla**

#### **b) muut muutosdirektiivin säännökset**

-

### **7. Huomiot ehdotusten vaikutuksista**

Mietinnössä on todettu, että suuntaa antavasti vaikutuksia voidaan kuitenkin arvioida rikosprosessiketjussa aikaisemmin käsiteltyjen ihmiskaupparikosten määrän ja seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä merkitsevien rikosten määrän perusteella. Rikosprosessiketjuun päätyneistä ja siinä edenneistä seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä koskevien epäiltyjen rikosten määristä ei ole aivan tarkkoja ja johdonmukaisia tietoja,

mutta yleiskuvana tällaisista tapausmääristä poliisissa ja syyttäjälaitoksessa voidaan todeta, että tapauksia on ollut vuosittain vähän, nollasta korkeintaan reiluun kymmeneen.

Todettakoon, että seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttörikosten määrä rikosilmoituksina ei anna oikeaa käsitystä, vaan ihmiskauppa- ja paritustuomioissa mainittujen asiakkaiden lukumäärä antaisi oikean kuvan. Yhdellä ihmiskaupan kohteella (prostituoidulla) on saattanut olla jopa 600 asiakasta. Näin ollen seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttörikoksia olisi todellisuudessa tuo 600 rikosilmoitusta poliisilla tutkittavana yhden ihmiskaupparikoksen lisäksi.

Ottaen huomioon, kuinka paljon resursseja ja aikaa menisi 600 hyväksikäyttörikoksen tutkintaan, joiden seurauksena olisi lievä sakkorangaistus, lienee selvää, ettei näitä rikoksia vain ole mahdollista tutkia. Jokaiselle epäillylle tulisi myös varata vastakuulustelumahdollisuus, jotta asianomistajan videoitua kuulustelua voitaisiin käyttää todisteena.

Ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytön kriminalisointi edellyttää lisäresursseja sekä esitutkintaan, syyttäjälaitokselle sekä tuomioistuimeen. Ottaen vielä huomioon, että kyseisten rikosten vanhentumisaika olisi 2 vuotta, jolloin näiden tutkinta ja syyteharkinta tulisi suorittaa kiireellisesti.

## 8. Muut huomiot

-

Huttunen Nina  
Syyttäjälaitos - Etelä-Suomen syyttäjäalue